EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 29.11.2013.
COM(2013) 845 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

Kopsavilkuma ziņojums par Ogļu un tērauda pētniecības fonda pētījumu programmas pārraudzību un izvērtēšanu

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

Kopsavilkuma ziņojums par Ogļu un tērauda pētniecības fonda pētījumu programmas pārraudzību un izvērtēšanu

1. Ievads

Eiropas Komisijas Ogļu un tērauda pētniecības fonds (turpmāk "OTPF"), tika izveidots 2002. gadā, lai atbalstītu Eiropas ogļu un tērauda nozaru konkurētspēju, balstoties uz spēku zaudējušā Eiropas Ogļu un tērauda kopienas līguma mantojumu. 11 darbības gados OTPF ir līdzfinansējis pētniecības, izmēģinājuma un demonstrējumu projektus ar kopējo finansējumu aptuveni 600 miljoni euro (parasti 55 miljoni euro gadā), kas piešķirti rūpniecības uzņēmumiem, augstskolām un pētniecības centriem.

Saskaņā ar OTPF juridiskā pamata (Padomes Lēmuma 2008/376/EK)[1] 38. pantu Komisija ir nesen pabeigusi Pētniecības programmas pārraudzību un paredzamo ieguvumu izvērtējumu. Veikt šos divus uzdevumus tika norīkota ekspertu komiteja, kas sastāvēja no neatkarīgiem ekspertiem.

Pārraudzības pasākumā bija paredzēts pārraudzīt programmas īstenošanu no 2002. gada, ietverot visus darbības aspektus un sniedzot ieteikumus par spēkā esošo procedūru turpmāku uzlabošanu un iespējamu vienkāršošanu. Attiecīgais ziņojums tika publicēts elektroniskā formā OTPF vietnē[2] 2013. gadā saskaņā ar minētā 38. panta 1. punktu.

Izvērtēšanas pasākums tika veikts no 2003. gada līdz 2010. gadam pabeigtajiem OTPF līdzfinansētajiem projektiem, lai izvērtētu kvalitatīvos un kvantitatīvos ieguvumus sabiedrībai un attiecīgajām nozarēm. Izvērtējuma ziņojums kopā ar Tehnisko pielikumu tika publicēts elektroniskā formā OTPF vietnē[2] 2013. gadā saskaņā ar minētā 38. panta 2. punktu.

Pēc apspriešanās ar Ogļu un tērauda komiteju (*COSCO*) tika panākta vienošanās, ka publicējams kopējs pārraudzības un izvērtēšanas ziņojums uz papīra un elektroniskā formā. Attiecīgi galīgo kopējo ziņojumu publicēja Eiropas Savienības Publikāciju birojs 2013. gada septembrī, un pašlaik tas ir publiski pieejams tiešsaistē ES grāmatnīcas platformā.[3]

2. METODIKA

Lai noteiktu pārraudzības un izvērtēšanas pasākumu administratīvo un finansiālo satvaru, Komisijas dienesti 2010. gada oktobrī izveidoja iekšēju Koordinācijas komiteju, kuru vada OTPF nodaļas vadītājs Alans Heigs [*Alan Haigh*]. Saskaņā ar OTPF juridiskā pamata 38. panta 3. punktu un 39. pantu pēc 2010. gada konsultācijām ar *COSCO* 2011. gadā tika izveidota no neatkarīgiem ekspertiem sastāvoša ekspertu komiteja, kuras uzdevums ir palīdzēt Komisijai veikt šo darbu. Ekspertu komiteju vadīja prof. dr.-ing. Kārlis-Dīters Vupermanis [*Carl-Dieter Wuppermann*], un pārējie locekļi bija augsti kvalificēti eksperti, kas bija

---

1 Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, OV L 130, 2008. gada 20. maijs.

2 http://cordis.europa.eu/coal-steel-rtd/home_en.html.

3 *Monitoring&Assessment Report of the Research Programme for the Research Fund for Coal and Steel. European Commission, DG Research and Innovation. © European Union* 2013. ISBN 978-92-79-29742-7, URL http://dx.doi.org/10.2777/11062.

izraudzīti no ogļu un tērauda nozarēm un iecelti pēc ogļu un tērauda padomdevēju grupu (*CAG* un *SAG*) ieteikumiem.

Ekspertu komiteja sastādīja darba uzdevumus gan pārraudzības, gan izvērtēšanas pasākumam, un izstrādāja metodiku, cita starpā izstrādājot garu un īsu anketu un objektu apmeklējumu virknes, izmantojot augsti kvalificētus referentus. *COSCO* 2011. gada sanāksmē apstiprināja darba aprakstu un vispārējo ierosināto metodiku.

Ar priekšsēdētāju un pārējo tehnisko grupu locekļu palīdzību tika izanalizēti visi 198 projekti, kas bija noslēgti no 2003. gada līdz 2010. gadam, lai gūtu pārskatu par galvenajiem sasniegumiem. 78 projekti tika identificēti kā projekti, kuriem ir daudzsološs ieguvumu kvantifikācijas potenciāls. No tiem 46 projektiem tika veikta padziļināta analīze, ieskaitot tehniskos apmeklējumus un garās anketas aizpildīšanu (sīkāka informācija par šo izvērtējumu ir dota izvērtējuma ziņojuma pielikumā). Beigās tika izraudzīti 23 projekti, lai kvantificētu faktisko un potenciālo ieguvumu attiecīgi saņēmēja un nozares līmenī.

Pasākuma sākotnējie rezultāti tika iesniegti *COSCO* 2012. un 2013. gada sanāksmēs. 2012. gada 19. un 20. septembrī Luksemburgā tika rīkota konference, lai plašāku auditoriju iepazīstinātu ar pārraudzības ziņojuma rezultātiem un nosvinētu 10. gadadienu kopš pirmā uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus OTPF programmā.

3. PĀRRAUDZĪBAS PASĀKUMA GALVENIE KONSTATĒJUMI

Galvenais pārraudzības pasākuma ieteikums bija saglabāt vispārīgo pieeju, kas pieņemta līdz ar Ogļu un tērauda izpētes fonda izveidi 2002. gadā un pārskatīta 2008. gadā. Konkrētāk, programmai būtu:

- jāsaglabā pētniecības programma kā uz rūpniecību orientēta nozares programma un pētniecības mērķi jāsaglabā nemainīti, jo tos uzskata par ļoti svarīgiem Eiropas ogļu un tērauda rūpniecībai un piemērotiem abu nozaru nākotnes tendencēm;
- jāsaglabā pašreizējie galvenie īstenošanas procesi, kā noteikumi par budžeta sadali nozarēs, atļaujamo pasākumu (pētniecības projektu, izmēģinājuma projektu un demonstrējumu projektu, papildpasākumu) daļa, kā arī dalības noteikumi; jāsaglabā prakse, ka partneri ārpus ES var piedalīties projektos, bet nevar saņemt finansējumu.

Tajā pašā laikā tika ierosināts pilnveidot konkrētus aspektus ar mērķi uzlabot pašreizējo OTPF praksi. Tika ieteikts: ja iespējams, labāk saskaņot programmas tehniskos apakšlaukus (tehniskās grupas), uzlabot kritērijus, ko izmanto, lai izvērtētu iesniegtos priekšlikumus, plašāk izmantot elektroniskos līdzekļus (piemēram, priekšlikumu iesniegšanā un novērtēšanā neklātienē), stiprināt izplatīšanas pasākumus gan projektu izpildes laikā, gan pēc to nobeiguma ziņojuma iesniegšanas, mudināt uzņemties izmēģinājuma un demonstrējumu projektus. Kopumā šie ieteikumi neparedz būtiskas izmaiņas pētniecības programmas raksturā, darbības jomā un vispārējā pieejā.

Reaģējot uz šiem ieteikumiem, tika veikti īpaši pasākumi, tostarp:

- elektroniskās priekšlikumu iesniegšanas sistēmas pilnīga ieviešana 2013. gadā, kas neatkarīgiem ārējiem ekspertiem ļauj veikt lasīšanu un pirmo novērtējumu neklātienē. Izmantotā sistēma ir saderīga ar pamatprogrammas "Apvārsnis 2020"

elektroniskajiem iesniegšanas līdzekļiem, tādējādi palielinot sinerģiju starp OTPF un pamatprogrammas īstenošanu;

- novērtēšanas kritēriju pārskate, ko veic ar Ogļu un tērauda konsultatīvo grupu (*CAG* un *SAG*) palīdzību. Tā deva uzlabotu vērtēšanas kritēriju kopumu pētniecības, izmēģinājuma un demonstrējumu projektiem, kas jau tiek izmantots 2013. gada izvērtēšanas pasākumā;
- programmas papildu pasākumu darbības jomas un vērtēšanas kritēriju pārskate, lai uzlabotu projektu rezultātu izplatīšanu un ietekmi. Priekšlikuma projekts ir padomdevēju grupu nākamo sanāksmju darba kārtībā;
- padomdevēju grupu locekļu, tehnisko grupu dalībnieku, Eiropas tērauda tehnoloģiskās platformas (*ESTEP*) un Komisijas dienestu starpā pašlaik tiek apspriests priekšlikuma projekts, kura mērķis ir saskaņot dažu būtisko tehnisko grupu darbības jomu un apmērus.

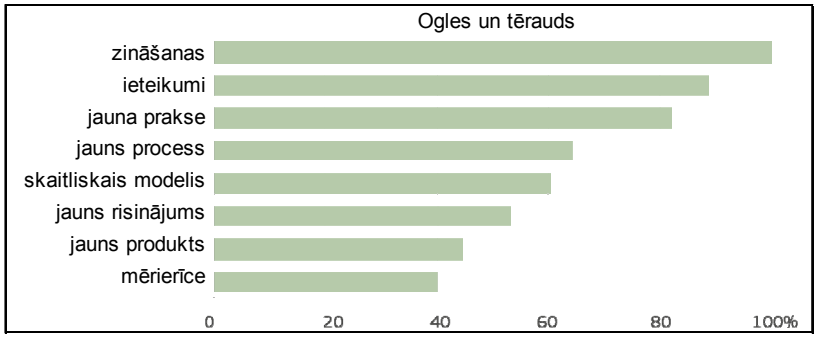
4. IZVĒRTĒŠANAS PASĀKUMA GALVENIE KONSTATĒJUMI

Izvērtēšanas pasākumā tika apzināti pabeigto OTPF līdzfinansēto projektu kvalitatīvie un kvantitatīvie ieguvumi.

4.1. Kvalitatīvie ieguvumi

Tika izplatītas vairāk nekā 500 anketas, kuras aizpildīja ļoti augsts respondentu skaits, un to rezultāti norādīja uz galvenajiem kvalitatīvajiem ieguvumiem no ieinteresēto personu viedokļa. Turklāt, lai gūtu pārskatu par galvenajiem sasniegumiem, visus 198 projektus, kas tika pabeigti laikposmā no 2003. līdz 2010. gadam, analizēja tehniskie eksperti.

Pirmkārt, tika noteikts projektu galveno rezultātu veids (1. attēls). Tika konstatēts, ka projektu lielākais sasniegums ir zināšanu uzlabošana, tomēr tie sekmē arī ieteikumu, jaunu procesu un prakses, skaitlisko modeļu, jaunu risinājumu un produktu un mērierīču izstrādi.

1. attēls. Katra projektu rezultātu veida procentuālā daļa attiecībā pret kopējo analizēto projektu skaitu.

Pēcāk tika noteikts, ka šo rezultātu radītie kvalitatīvie ieguvumi ir šādi.

Saņēmēju un nozares ieguvumi

- Iegūta jauna pieredze un radītas tīklu veidošanas iespējas ekspertiem gan rūpniecības nozarēs, gan akadēmiskajā vidē, apmācības un izglītības jomā.
- Finansiālā atdeve un citi ekonomiski ieguvumi, kas efektīvi sekmē saistīto nozaru ekonomisko ilgtspēju un konkurētspēju.

- Jaunu procesu, jaunu risinājumu un jaunu produktu izstrāde, kas apliecina OTPF ietekmi uz inovācijas attīstību un izmantošanu rūpniecības praksē. Lai turpinātu uzlabot rezultātu izmantošanu nozaru vajadzībām, ir ieteicami papildu ieguldījumi.

Sabiedrības ieguvumi

- OTPF projekti ne vien uzlabo zināšanas, bet arī ievērojami veicina Eiropas konkurētspēju, nodrošinot jaunas un ilgtspējīgas tehnoloģijas, produktus un risinājumus.
- Kā citi sabiedrības ieguvumi būtu jāmin veselības, drošuma un darba apstākļu uzlabojumi un samazināta ogļrūpniecības un tēraudrūpniecības negatīvā ietekme uz vidi.

Jebkurā gadījumā, lai pilnvērtīgi izmantotu potenciālos ieguvumus un sekmētu zināšanu pilnveidošanu arī ārpus ogļu un tērauda nozarēm (citās rūpniecības nozarēs, klientu līmenī, MVU, akadēmiskajā vidē, pētniecības centros, iedzīvotāju līmenī u. c.), galvenais ir efektīva rezultātu izplatīšana.

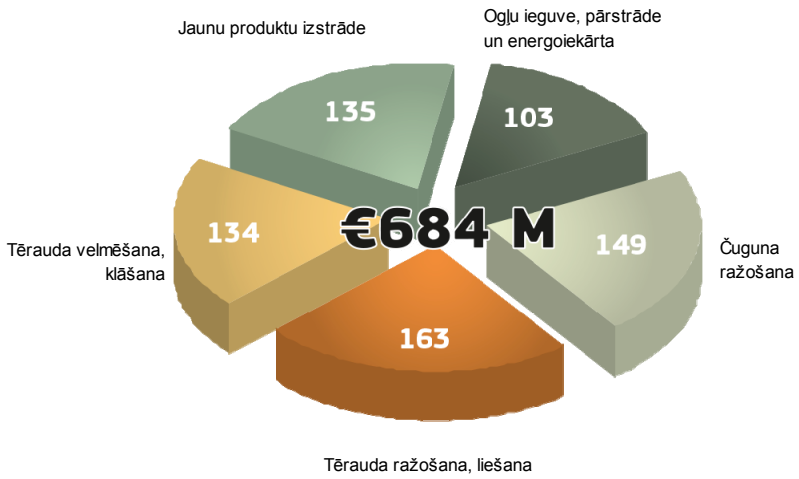
4.2. Kvantitatīvie ieguvumi

Galveno kvantitatīvo ieguvumu izvērtējums tika veikts 23 pabeigtiem projektiem vai projektu kopām, kam piešķirts OTPF līdzfinansējums 31 miljona euro apmērā un kas atzīti par projektiem, kuri saņēmējiem sniedz vistiešākos un uzskatāmākos finansiālos ieguvumus (citu projektu radītos ieguvumus bija grūtāk kvantificēt). Tika analizēti tādi finansiālie ieguvumi kā paaugstināta produktivitāte, jaunas vai uzlabotas tirgus daļas un samazinātas izmaksas, un netika ņemtas vērā papildu izmaksas, kas bija jāsedz uzņēmumiem, lai šos ieguvumus radītu (pilnīga izmaksu un ieguvumu analīze neietilpa izvērtēšanas pasākuma tvērumā).

Saskaņā ar aplēsēm faktiskie ieguvumi saņēmēju līmenī bija gandrīz 103 miljoni euro gadā. Šo skaitli pilnībā apstiprināja projektu partneri rūpniecības nozarē, un tas parāda, ka vidēji šiem 23 projektiem katrs OTPF līdzfinansējuma euro ir radījis finansiālu ieguvumu 3,3 euro apmērā gadā.

Ziņojumā arī aprakstīts vienkāršots modelis, kuru var izmantot, lai izvērtētu samērīgā laikposmā uzkrātos ieguvumus. Izmantojot šo modeli un par atskaites punktu pieņemot 23 izvēlētos projektus, projekta partneru kopējie uzkrātie ieguvumi ir aplēsti 400 miljonu euro apmērā. Lai gan šis skaitlis ir provizorisks un neietver ieguldījumus, projekta potenciāls ir atkarīgs no tā spējas laika gaidā radīt lielus ieguvumus.

Visbeidzot, pamatojoties uz ekspertu komitejas piesardzīgajiem pieņēmumiem, tika aplēsti potenciālie kopējie ieguvumi, kas tiktu radīti, ja visu 23 izvēlēto projektu rezultātus attiecinātu uz visām attiecīgajām ar Eiropas ogļrūpniecību un tēraudrūpniecību saistītajām nozarēm. Tika aplēsts, ka šajā gadījumā potenciālie kopējie ikgadējie ieguvumi dažādos ražošanas sektoros sasniegtu 684 miljonus euro gadā (sk. 2. attēlu). Salīdzinot ar OTPF parasto ikgadējo budžetu (55 miljoni euro gadā), tas atbilst katra OTPF iztērētā euro potenciālam palielinājumam par 12,4 euro, kas apliecina, ka šī pētījumu programma uzskatāma par instrumentu inovācijas un konkurētspējas sekmēšanai Eiropas ogļu un tērauda nozarēs kopumā, nevis tikai atsevišķu saņēmēju līmenī.

2. attēls. Potenciālais ieguvums (684 miljoni euro gadā) no ikgadējā OTPF finansējuma (55 miljoni euro gadā) dažādos ogļu un tērauda nozaru ražošanas sektoros

OTPF pārraudzības un izvērtēšanas pasākumu ziņojumi liecina, ka šī programma ir unikāls un efektīvs instruments Eiropas ogļrūpniecības un tēraudrūpniecības konkurētspējas atbalstam.

5. SECINĀJUMI

Galveno rezultātu kopsavilkums:

- Programmā nav nepieciešamas būtiskas izmaiņas; tās orientācija uz rūpniecību un galvenie darbības noteikumi jāsaglabā nemainīti.
- Ir apzināti saņēmēju, ogļu un tērauda nozaru un sabiedrības kvalitatīvie ieguvumi, par kuriem galvenokārt uzskatāmas jaunas zināšanas, jauni procesi un produkti, finansiāla atdeve un uzlaboti darba apstākļi.
- 23 projektiem ir sagatavotas sīki izstrādātas aplēses, kas parāda, ka katrs OTPF līdzfinansējuma euro ir saņēmējiem radījis finansiālus ieguvumus 3,3 euro apmērā gadā.
- Saskaņā ar prognozēm pastāv plašas iespējas OTPF projektu tehniskos un zinātniskos sasniegumus izmantot ogļu un tērauda nozarēs. Prognozes liecina, ka šo sasniegumu plašs izmantojums Eiropas mērogā varētu radīt finansiālus ieguvumus 684 miljonu euro apmērā gadā. Ja par atskaites punktu pieņem parasto OTPF ikgadējo budžetu (55 miljoni euro gadā), iespējamais ieguvuma reizinātājs ir 12,4.

Spriežot pēc šīs analīzes, Ogļu un tērauda pētniecības fonds darbojas saskaņā ar savām pilnvarām, kas noteiktas 2. pantā OTPF juridiskajā pamatā par OTPF pētījumu programmas pieņemšanu (Padomes Lēmuma 2008/376/EK), proti, šī programma ir instruments, kas "sekmē to Kopienas nozaru konkurētspēju, kuras ir saistītas ar ogļrūpniecību un tēraudrūpniecību", veicina inovāciju un tādējādi "papildina dalībvalstu veiktas darbības, kā arī tās, ko īsteno saskaņā ar pašreizējām Kopienas pētījumu programmām", piemēram, Septīto pamatprogrammu un pamatprogrammu "Apvārsnis 2020".